Конституційний Суд України
01033, м. Київ, вул. Жилянська, 14

Суб'єкт права на конституційне подання 45 народних депутатів України

Уповноважений представник суб'єкта права на конституційне подання:

Алєксєєв Сергій Олегович, народний депутат України
(посвідчення № 119), вул. Грушевського, 5,м. Київ, 01008, Ел.пошта: Alieksieiev.Serhii@rada.gov.ua

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПОДАННЯ
про визнання такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними) положень частини першої, пункту 1 частини третьої статті 11, пунктів 1 і 3 частини другої статті 23 Закону України «Про Державне бюро розслідувань» від 12 листопада 2015 року №794 -VIII

Відповідно до статей 147, 150 Конституції України (Відомості Верховної Ради України, 1996р., № 30, стаття 141), статей 7, 51, 52 Закону України «Про Конституційний Суд України» (Відомості Верховної Ради, 2017 р., № 35, стаття 376), звертаємося до Конституційного Суду України з письмовим клопотанням щодо перевірки на відповідність Конституції України (здійснити перевірку на конституційність) положень частини першої, пункту 1 частини третьої статті 11, пунктів 1 і 3 частини другої статті 23 Закону України «Про Державне бюро розслідувань» (далі – Закон № 794) від 12 листопада 2015 року № 794 – VIII (Відомості Верховної Ради, 2016 р., стаття 55).

На наше переконання, вказані положення Закону № 794 мають ознаки невідповідності Конституції України (є неконституційними).

Конкретні положення акту, що належить перевірити на відповідність Конституції України (здійснити конституційний контроль)

Суб'єкт права на конституційне подання з метою забезпечення конституційного правопорядку в державі звертається до Конституційного суду України для здійснення перевірки на предмет відповідності приписам статей 1, 6, 8, 19, 85, 92, 106, 116 Конституції України (на предмет конституційності) положень частини першої, пункту 1 частини третьої статті 11, пунктів 1 і 3 частини другої статті 23 Закону № 794 у частині встановлених у них приписів, які визначають повноваження Президента України призначати на посаду Директора Державного бюро розслідувань, визначати трьох членів Комісії з проведення конкурсу (далі – Конкурсна комісія) на зайняття посади Директора Державного бюро розслідувань, його першого заступника та заступника, а також щодо інформування Директором Державного бюро розслідувань Президента України з основних питань діяльності Державного бюро розслідувань та його підрозділів, про виконання покладених на них завдань та щорічного подання Главі держави письмового звіту про діяльність Державного бюро розслідувань за попередній рік.

Обґрунтування порушення оспорюваними положення Закону № 794 статей 1, 6, 8, 19, 85, 92, 106, 116 Конституції України.

За Конституцією України, Україна є суверенною, демократичною, правовою державою (стаття 1); носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ; народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування; право визначати і змінювати конституційний лад в Україні належить виключно народові і не може бути узурповане державою, її органами або посадовими особами (частина друга, третя статті 5); в Україні

визнається і діє принцип верховенства права; Конституція України має найвищу юридичну силу; закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй (частина перша., друга статті 8 Основного Закону України).

Влада народу є первинною, єдиною і невідчужуваною та здійснюється народом шляхом вільного волевиявлення через вибори, референдум. Інші форми безпосередньої демократії у порядку, визначеному Конституцією та законами України, через органи державної влади та органи місцевого самоврядування, сформовані відповідно до Конституції та законів України; ці органи здійснюють владу в Україні, що походить від народу (абзац третій підпункту 4.1 пункту 4 мотивувальної частини, пункт 1 резолютивної частини Рішення Конституційного Суду України від 5 жовтня 2005 року №6-рп/2005).

Юридичним вираженням суверенної волі Українського народу є Конституція України, прийнята Верховною радою України 28 червня 1996 року від його імені (преамбула Конституції України). Основний Закон України як акт установчої влади, що належить народу, визначає, систему і межі компетенції органів державної влади, механізм реалізації державно-владних повноважень. Важливою функцією Конституції України є обмеження державної влади як похідної (вторинної) від установчої влади народу. Закріплення в Основному Законі України положення, згідно з яким народ здійснює владу через органи державної влади, означає, що лише народ у Конституції України може визначити, які органи державної влади він уповноважує на здійснення влади від його імені.

Конституція України містить низку фундаментальних щодо здійснення державної влади положень, за якими: ніхто не може узурпувати державну владу (частина четверта статті 5); державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу і судову; органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених Конституцією України межах і відповідно до законів України (стаття 6); органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи

зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (частина друга статті 19).

Здійснення державної влади відповідно до вказаних конституційних приписів, зокрема на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу і судову, завдяки визначеній Основним Законом України системі стримувань і противаг забезпечує стабільність конституційного ладу, запобігає узурпації державної влади та узурпації виключного права народу визначати і змінювати конституційний лад в Україні. У Рішенні від 5 жовтня 2005 року № 6-рп/2005 Конституційний Суд України наголосив, що будь-які дії держави, її органів або посадових осіб, що призводять до узурпації права визначати і змінювати конституційний лад в Україні, яке належить виключно народові, є неконституційними і незаконними (підпункт 4.4 пункту 4 мотивувальної частини).

Конституційний Суд України неодноразово вказував у своїх рішеннях, що повноваження **Президента України та Верховної Ради України визначаються виключно Основним Законом України і не можуть бути розширені законом або іншим нормативно-правовим актом.** Так, у Рішенні від 7 квітня 2004 року №9-рп/2004 зазначено, що повноваження Президента України, як і повноваження Верховної Ради України, визначаються Конституцією України; у Рішенні від 25 грудня 2003 року № 22-рп/2003 – що повноваження Президента України закріплені лише на конституційному рівні; у Рішенні від 10 квітня 2003 року № 7-рп/2003 – що повноваження Президента України вичерпно визначені Конституцією України, а це унеможливлює прийняття законів, які встановлювали б інші його повноваження (права та обов'язки). Цієї юридичної позиції Конституційний Суд України дотримувався у багатьох інших своїх рішеннях, зокрема від 16 травня 2007 року № 1-рп/2007, від 8 липня 2008 року № 14-рп/2008, від 2 жовтня 2008 року № 19-рп/2008, від 8 жовтня 2008 року № 21-рп/2008, від 7 липня 2009 року № 17-рп/2009; від 15 вересня 2009 року № 21-рп/2009, від 17 грудня 2009 року №32-рп/2009, від 10 червня 2010 року № 16-рп/2010.

Основний Закон України не наділяє Верховну Раду України правом визначати у своїх актах повноваження парламенту і глави держави виходячи за межі тих, що встановлені конституційними нормами (пункт 3.5. мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 13 червня 2019 року № 5-р/2019).

Верховна Рада України 12 листопада 2015 року прийняла Закон № 794 (опублікований в газеті «Голос України» від 16 січня 2016 року № 7 та у Відомостях Верховної Ради за 2016 рік № 6 (стаття 55)); положення частин другої та третьої статті 11 Закону № 794 (щодо формування комісії з проведення конкурсу) набрали чинності з 1 січня 2016 року, а решта положень Закону № 794 набрали чинності з 1 березня 2016 року.

Закон № 794, як зазначено в його преамбулі, визначає правові основи організації та діяльності новоутвореного органу державної влади – Державного бюро розслідувань.

Згідно з положеннями статті 1 закону № 794 Державне бюро розслідувань **центральним органом виконавчої влади**, що здійснює правоохоронну діяльність з метою запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування злочинів, віднесених до його компетенції.

Як передбачено у частині першій статті 2 Закону № 794 Державне бюро розслідувань у свої діяльності має керуватися Конституцією України, міжнародними договорами України. Згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, цим та іншими законами України, а також іншими нормативно-правовими актами, прийнятими на їх основі. Дія **Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» та інших нормативно-правових актів, що регулюють діяльність органів виконавчої влади, поширюється на державне бюро розслідувань у частині, що не суперечить Закону № 794 (частина друга статті 2).**

Верховна Рада України 21 лютого 2014 року внесла зміни до Конституції України, визнавши чинною на території України редакцію Основного Закону України згідно зі змінами і доповненнями, внесеними законами України

№ 2222-IV від 8 грудня 2004 року, № 2952-VI від 1 лютого 2011 року, № 586 -VII від 19 вересня 2013 року. Тобто, наразі чинна редакція Конституції України, яка визначає існування в Україні парламентсько-президентської форми державного правління, за якою у Президента України відсутні повноваження утворювати, реорганізовувати, ліквідовувати центральні органи виконавчої влади, призначати на посади керівників зазначених органів виконавчої влади, звільняти їх з посад. Контролювати, координувати і спрямовувати їх діяльність.

Спрямовування і координація роботи міністерств, інших органів виконавчої влади; призначення на посади та звільнення з посад за поданням Прем’єр-міністра України керівників центральних органів виконавчої влади, які не входять до складу Кабінету Міністрів України, відповідно до підпунктів 9 і 9^2 статті 116 основного закону України **належить до виключних конституційних повноважень Кабінету Міністрів України.**

Однак, не зважаючи на вищенаведені положення Конституції України, Верховна Рада України в частині першій статті 11 Закону № 794 визначила, що Директор Державного бюро розслідувань (тобто керівник центрального органу виконавчої влади) **призначається на посаду Президентом України** за поданням Прем’єр-міністра України відповідно до подання Конкурсної комісії на зайняття посади Директора Державного бюро розслідувань; перший заступник Директора Державного бюро розслідувань та заступник Директора Державного бюро розслідувань призначаються на посаду та звільняються з посади Директором Державного бюро розслідувань за поданням Конкурсної комісії в порядку, передбаченому частинами другою – одинадцятою статті 11 Закону № 794.

Крім того, у пункті 1 частини третьої статті 11 Закону № 794 визначено входження до складу Конкурсної комісії **трьох осіб, визначених Президентом України.**

Однак, стаття 106 Конституції України, яка містить виключний перелік повноважень президента України, не передбачає здійснення ним призначення керівників центральних органів виконавчої влади (у тому числі Директора Державного бюро розслідувань), членів конкурсних комісій з відбору керівників будь-яких центральних органів виконавчої влади, а також здійснення Главою держави контролю за роботою таких органів виконавчої влади, спрямування і координації їх діяльності.

Отже, Основний Закон України у статті 1, 6, 19, 106, 116 виключає можливість встановлення у чинному законодавстві України положень щодо призначення Президентом України Директора Державного бюро розслідувань як керівника центрального органу виконавчої влади, призначення членів конкурсної комісії з відбору керівництва цього органу влади, та подання Главі держави керівництвом подібних за статусом до Державного бюро розслідувань органів інформації та письмових звітів про діяльність центральних органів виконавчої влади.

Натомість, усупереч приписам пункту 9 статті 116 Конституції України щодо виключних конституційних повноважень Кабінету Міністрів України у сфері спрямовування і координації роботи міністерств, інших органів виконавчої влади, у частині другій статті 23 Закону №794 встановлено, зокрема, обов’язок Директора Державного бюро розслідувань інформувати Президента України з основних питань діяльності державного бюро розслідувань та його підрозділів, про виконання покладених на них завдань, додержання законодавства, прав і свобод людини і громадянина (пункт 1), а також щорічного до 1 квітня подання Главі держави письмового звіту про діяльність Державного бюро розслідувань за попередній рік (пункт 2).

Отже, на думку суб’єкта права на конституційне подання, з метою забезпечення конституційного правопорядку у державі, постановки діяльності важливого правоохоронного органу держави (Державного бюро розслідувань) на конституційну основу, існують достатні підстави для визнання Конституційним Судом України такими, що не відповідають приписам статей 1,

6, 8, 19, 85, 92, 106, 116 Конституції України (є неконституційними) положень частини першої, пункту 1 частини третьої статті 11, пунктів 1 і 3 частини другої статті 23 Закону №794 у частині встановлення у них приписів, які визначають повноваження Президента України призначати на посаду Директора Державного бюро розслідувань, трьох членів Конкурсної комісії на зайняття посади Директора Державного бюро розслідувань, його першого заступника та заступника, а також обов'язку Директора Державного бюро розслідувань щодо інформування Президента України з основних питань діяльності Державного бюро розслідувань та його підрозділів, про виконання покладених на них завдань та про щорічне подання Главі держави письмового звіту про діяльність Державного бюро розслідувань за попередній рік.

Враховуючи те, що Конституція України має найвищу юридичну силу, а закони та інші нормативно-правові акти повинні їй відповідати, зважаючи на необхідність утвердження конституційного правопорядку та забезпечення балансу влад в державі, на підставі статей 8, 147, 150, 152 Конституції України, керуючись статтями 7, 8, 50, 51, 52 Закону України «Про Конституційний Суд України»,

ПРОСИМО:

1) Відкрити провадження за цим конституційним поданням; визнати його невідкладним з огляду на важливість невідкладного приведення законодавчої основи для діяльності нового правоохоронного органу в державі – Державного бюро розслідувань у відповідність до Конституції України, недопущення можливого наступного визнання в судовому порядку недійсними наказів, розпоряджень та процесуальних рішень, прийнятих призначеним на підставі неконституційних норм закону № 794 Директором цього правоохоронного органу; розглянути це конституційне подання у місячний строк.

2) Перевірити на відповідність статтям 1, 6, 8, 19, 85, 92, 106, 116 Конституції України та визнати неконституційними положення частини першої, пункту 1

частини третьої статті 11, пунктів 1 і 3 частини другої статті 23 Закону України «Про Державне бюро розслідувань» від 12 листопада 2015 року № 794 -VIII (Відомості верховної Ради, 2016 р., № 6, стаття 55) щодо повноважень Президента України призначати на посаду Директора Державного бюро розслідувань, трьох членів Комісії з проведення конкурсу на зайняття посади Директора Державного бюро розслідувань, його першого заступника та заступника, а також щодо інформування Директором Державного бюро розслідувань Президента України з основних питань діяльності Державного бюро розслідувань та його підрозділів, про виконання покладених на них завдань та щорічного подання Главі держави письмового звіту про діяльність Державного бюро розслідувань за попередній рік та визнати ці положення неконституційними.

3) Залучити до участі у даному конституційному провадженні за дорученням народних депутатів України уповноваженого представника суб'єкта права на конституційне подання: Алєксєєва Сергія Олеговича, народного депутата України.

ПЕРЕЛІК ДОКУМЕНТІВ ТА МАТЕРІАЛІВ, ЩО ДОДАЮТЬСЯ:

1. Додаток до конституційного подання про визнання такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними) положень частини першої, пункту 1 частини третьої статті 11, пунктів 1 і 3 частини другої статті 23 Закону України «Про Державне бюро розслідувань» від 12 листопада 2015 року № 794 -VIII з підписами 45 народних депутатів України на 3 арк.
2. Витяг з Конституції України на 7 арк.
3. Закон України «Про Державне бюро розслідувань» від 12 листопада 2015 року № 794 -VIII на 27 арк.
4. Рішення Конституційного Суду від 5 жовтня 2005 року № 6-рп/2005 в 1 примірнику на 7 арк.

5. Рішення Конституційного Суду від 7 квітня 2004 року № 9-рп/2004 в 1 примірнику на 6 арк.
6. Рішення Конституційного Суду від 25 грудня 2003 року № 22-рп/2003 в 1 примірнику на 5 арк.
7. Рішення Конституційного Суду від 10 квітня 2003 року № 7-рп/2003 в 1 примірнику на 7 арк.
8. Рішення Конституційного Суду від 13 червня 2019 року №5-р/2019 в 1 примірнику на 9 арк.
9. Два примірники цього конституційного подання та додатків до них загалом на 71 аркушах.

СПИСОК
народних депутатів України, що підписалися під конституційним поданням

№№	ПІБ	Номер посвідчення	Підпис
1.	Алексєєв Сергій Олегович	119	
2.	Сюмар Вікторія Петрівна	007	
3.	Джемілєв Мустафа	089	
4.	Чорновол Тетяна	002	
5.	Ярослав Лесюк	454	
6.	Величкович Микола Романович	040	
7.	Шверк Григорій Аронович	440	
8.	Соляр Володимир Миронович	055	
9.	Гончаренко Олексій Олексійович	104	
10.	Барна Олег Степанович	365	
11.	Черненко Олександр Миколайович	085	
12.	Домчак Руслан Євгенович	233	
13.	Хлань Сергій Володимирович	383	
14.	Артюшенко Ігор Андрійович	279	
15.	Спориш Іван Дмитрович	230	
16.	Андрієвський Дмитро Йосипович	420	
17.	Іонова Марія Миколаївна	087	
18.	Севрюков Владислав Володимирович	441	
19.	Гринів Ігор Олексійович	078	
20.	Сугоняко Олександр Володимирович	352	

[illegible]

21.	Дриганко Олександр Михайлович	444
22.	Зуєв Володимир Ігорович	416
23.	Абрасов Максим Віталійович	448
24.	Мельничук Іван Іванович	229
25.	Юринець Оксана Василівна	318
26.	[illegible] Людмила Леонідівна	034
27.	Співаковський Олександр Володимирович	380
28.	Тімон Григорій Іванович	401
29.	Яніцький Василь Петрович	353
30.	Береженко Сергій Іванович	429
31.	Голубов Дмитро Іванович	334
32.	Бондар Михайло Леонтійович	317
33.	Юрик Тарас Зіновійович	363
34.	Бугмак Юрій Олександрович	461
35.	[illegible] Андрій	323
36.	[illegible] Олена Олександрівна	065
37.	Жукова Тетяна Борисівна	435
38.	[illegible]ов Костянтин [illegible]	248
39.	Ожаніна Ніна Петрівна	092
40.	Косій Ігор Олександрович	237
41.	Червакова Ольга Валеріївна	113
42.	Макарчи Давид Борисович	427

43.	Герасимов Артур Володимирович	107
44.	Яліз Костянтин Володимирович	303
45.	[illegible] Сергій [illegible]	[illegible]
46.	Всього 45 /сорок п'ять/ підписів	
47.	народних депутатів України.	
48.	Керівник Управління кадрів	
49.	Апарату Верховної Ради України	В. Максим[illegible] 28.08.2019
50.		